

Referenser enligt Harvardsystemet – en introduktion

Version 3, 2019
Biblioteket & Studieverkstan

Innehåll

Inledning	3
Varför referenser?	3
Plagiat.....	3
Harvardsystemet.....	4
Hänvisningar i texten	4
Referenslista	4
Referenser vid citat.....	5
Hjälpmedel för att skriva referenser.....	5
Exempel på hänvisningar och referenser	6
Bok med en författare.....	6
Bok med två eller tre författare.....	6
Kapitel i bok med redaktör (antologi).....	7
Organisation som författare	7
Om författare saknas	7
Avhandling	7
Uppsats	8
Uppslagsverk.....	8
Artikel i tidskrift	8
Artikel i dagstidning	9
Konferensbidrag.....	9
Webbplatser.....	9
Lagar.....	10
SOU (Statens offentliga utredningar).....	10
Läroplaner	10
Sekundärkälla.....	11
Mer om Harvardsystemet.....	11
Referenslista för denna introduktionsguide	12

Inledning

Det här är en introduktionsguide till Harvardsystemet som innehåller exempel på hur du refererar till några vanliga texttyper. För en guide med fler exempel hänvisar vi till *Guide till Harvardsystemet* utgiven av Högskolan i Borås (2018).

På sidan 6 och framåt hittar du ett antal exempel på hur referenser skrivs till olika sorters källor. I denna inledande text finns också referenser till några olika källor. Titta gärna på dem för att se hur referenser skrivs i löpande text.

Varför referenser?

När du ska lära dig att läsa och skriva referenser är det lätt att uppfatta det som något som enbart handlar om formalia, om vikten av att skriva parenteser, punkter och kolon på rätt sätt. Men att referera är mycket mer än så, menar Martin G. Erikson, som har skrivit boken *Referera reflekterande* (2009). Förutom själva hantverket – hur du praktiskt gör – handlar det om att förstå vilken funktion referenserna har i texten och om att välja och värdera sina källor (Erikson 2009, s. 9).

Erikson (2009, s. 15) menar också att kopplingen till vad andra har gjort, och hänvisandet till de källor du hämtat dina faktauppgifter, resonemang och idéer ifrån, kan ses som en av de saker som skiljer det vetenskapliga arbetssättet från "vardagens kunskapsinhämtande".

Det finns åtminstone fyra skäl till att man skriver referenser i vetenskapliga texter. Det första handlar om att underbygga sina resonemang. Genom att referera till auktoriteter och tillförlitliga källor inom ämnesområdet gör vi vår egen text trovärdig. Det andra skälet handlar om att läsaren av en vetenskaplig text är en kritisk läsare. Referenserna gör det lättare för läsaren att granska och kontrollera uppgifterna i din text, men visar också var hen kan läsa vidare om någon hänvisning i din text är av intresse.

Vetenskapligt skrivande handlar dock inte enbart om att uttrycka någon annans tankar och idéer utan även om vad du själv drar för slutsatser. Ett tredje skäl till att skriva referenser är därmed att de tydliggör vad i texten som är dina egna tankar och vad du har hämtat från andra. Det hänger ihop med det fjärde skälet, som uttryckt på Eriksons sätt handlar om "att läsaren måste få veta vem som gjort jobbet – alltså vem som skall ha äran av det som hävdas" (Erikson 2009, s. 17). Att inte referera eller att referera på ett otydligt sätt räknas i detta sammanhang som en form av plagiat.

Plagiat

En läsare ska aldrig behöva tveka om vad som är dina egna tankar och slutsatser och vad du har hämtat från andra. Detta är en grundregel för att undvika plagiat. Det bästa är att tänka på det redan då du läser och antecknar. Skriv alltid ner vilken bok, vilka sidor etc. som anteckningarna kommer från och hitta ditt eget sätt att markera när du skriver av från boken och när du antecknar med egna ord.

Läs mer i *Plagiathandboken* (Urkund 2008) om hur du kan skriva för att undvika plagiat.

Harvardssystemet

Det finns olika system för att skriva referenser. Den största skillnaden mellan systemen är placeringen av referenserna. I Harvardssystemet skrivs en kortare form av hänvisning i en parentes i den löpande texten. Den refererar till den fullständiga referensen som placeras i en referenslista längst bak i texten. Ett annat vanligt system är att referensen skrivs i en fotnot (Oxfordsystemet) som placeras längst ner på sidan eller längst bak i texten.

Det finns flera olika varianter av Harvardssystemet, skillnaden är dock marginell. Det kan t.ex. handla om skillnader i när sidnummer ska anges eller hur författarnamn skrivs. Det viktiga är att du är konsekvent när du skriver referenser och att du genomgående skriver på samma sätt i din text. Fråga alltid din lärare om det finns några speciella riktlinjer när det gäller referenshantering. Det kan också finnas information om detta i din studiematerial.

Hänvisningar i texten

Hänvisningen i texten skrivs för att hjälpa läsaren att hitta den fullständiga referensen i referenslistan. Varje gång du återger vad någon annan skrivit, eller hämtar en faktauppgift från någon källa, ska du skriva en hänvisning som du placerar sist i meningen eller stycket. Exempel:

Att göra referenserna fullständiga och systematiska från början sparar ofta tid och besvär i slutet (Widerberg 1995, s. 64).

Hänvisningarna skrivs inom parentes och innehåller vanligen författarens efternamn, årtal och sidnummer. Om du använder en s.k. *referatmarkör* (t.ex. "Widerberg förklarar att ...") passar det ofta bäst att placera parentesen direkt efter författarnamnet. Då ser det ut så här:

Widerberg (1995, s. 64) förklarar att man ofta sparar tid och besvär genom att göra referenserna fullständiga och systematiska från början.

Om du vill hänvisa till flera verk av samma författare, utgivna samma år, behöver du skilja dem åt genom att lägga till a, b, c etc. efter årtalet (Widerberg 1995a, Widerberg 1995b osv.). Sorteringen på tilläggen a, b, c etc. styrs då av titlarnas inbördes alfabetiska ordning.

Alla källor som du hänvisar till i texten måste finnas med i referenslistan, och i referenslistan tar du enbart med sådant som du verkligen hänvisar till i texten. Du hänvisar endast till källor som du själv har läst. Det innebär att om en källa i sin tur innehåller en källa som du vill hänvisa till så måste det framgå att du inte har läst originalkällan, utan en sekundärkälla.

Referenslista

Listan över referenser placeras längst bak i din text under en egen rubrik. Syftet med referenslistan är att ge all information som krävs för att läsaren ska kunna hitta det som du hänvisar till. I referenslistan ska läsaren snabbt kunna lokalisera varje källa som du hänvisar till i din text. Därför skrivs referenslistan alltid i alfabetisk ordning efter författarens efternamn. Samma namn som du hänvisar till i texten ska stå först i referensen i listan.

Ett exempel på hur en fullständig referens till en bok kan se ut i referenslistan:

Widerberg, K. (1995). *Att skriva vetenskapliga uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Syftet med referenslistan är också att läsaren ska kunna se *vad* du refererar till, om det t.ex. är en artikel i en dagstidning eller en vetenskaplig avhandling. För en van och ämneskunnig läsare kan en titt på referenslistan ofta vara en första bedömning av din text. Där får läsaren en överblick över vilken litteratur du hänvisar till och vilka teorier du stödjer dina resonemang på. Läsaren kan därmed göra en första bedömning av hur trovärdig din text är, genom att se om du bygger din text på trovärdiga källor (jfr Erikson 2009, s. 14).

Referenser vid citat

Citat är en ordagrann återgivning av en källa och skrivs inom citationstecken. Hänvisning anges normalt direkt efter citatet. Citat kan du skriva när det rör sig om en eller ett par meningar som inte går att uttrycka på ett bra sätt med egna ord eller som särskilt sätter fingret på det du vill få fram. Exempel på citat: "Referenstekniken är en kunskap som du kommer att ha mycket nytta av under din process med att skriva vetenskapliga rapporter" (Mattson & Örtenblad 2008, s. 54).

Är citatet längre än ett par meningar skrivs det som ett eget stycke med indragen vänster- och högermarginal och med något mindre teckengrad än den övriga texten. Detta kallas *blockcitat*. Vid blockcitat används inte citationstecken. Exempel på blockcitat:

Sommaren blev torr och het. Många bränder härjade. Två norrländska städer, Sundsvall och Umeå, brann ned så gott som totalt. Men stockholmarna gladdes åt det vackra vädret och tillbringade sin lediga tid i stadens parker och gröna omgivningar. En söndag i början av juli höll arbetarna demonstration för allmän rösträtt. Polisen hade förbjudit allt tågande genom gatorna, man fick nöja sig med att samlas vid Lill-Jans. (Fogelström 1965, s. 100)

Hjälpmedel för att skriva referenser

När du utformar referenser till referenslistan kan du använda dig av olika programvaror. Det finns ett flertal programvaror för referenshantering, t.ex. EndNote och Zotero. Där lägger du in information om källorna du läst och sedan hjälper programmet dig att utforma referenserna enligt Harvard eller något annat referenssystem. I Microsoft Word finns också funktioner för att utforma referenser.

Exempel på hänvisningar och referenser

I referenserna i din text hänvisar du normalt till författarens **efternamn**, källans **utgivningsår** och vilken **sida** i källan du hämtat resonemanget eller faktauppgiften från. Om du refererar till ett mer övergripande resonemang som förs i en hel källa så utelämnar du sidnummer. Om du refererar till ett resonemang som sträcker sig över några sidor så skriver du ut vilka sidor det rör sig om: s. 33–37. Inom vissa ämnen kan det förekomma en annan praxis för när sidnummer ska anges, t.ex. att man enbart anger sida vid citat. Hör med din lärare om vad som gäller på din utbildning.

I referenslistan skriver du den fullständiga informationen om källan du använt, i enlighet med exemplen nedan. Notera att du i referenslistan ska skriva initialen/-erna för författarens förnamn. Det är också vanligt att man skriver ut hela förnamnet. Var dock konsekvent och växla inte mellan förkortade förnamn och fullständiga förnamn i din referenslista. Titlar på böcker och tidskrifter skrivs enligt Harvardsystemet med *kursiverad* stil.

Nedan följer ett antal exempel på referenser till vanliga typer av källor. Om du inte hittar exempel på publikationstyper som stämmer med din källa i denna guide, gå vidare till *Guide till Harvardsystemet* (Högskolan i Borås 2018).

Bok med en författare

I referenserna i texten skriver du författarens efternamn, bokens utgivningsår och sidnummer (om du hänvisar till specifika faktauppgifter eller resonemang).

Den fullständiga referensen i referenslistan ska också innehålla bokens titel och namnet på det förlag som har gett ut boken, tillsammans med den ort där förlaget är baserat. Dessa uppgifter, liksom utgivningsåret, brukar finnas på allra första sidan i boken.

Vi får fler och fler e-böcker och ibland finns både en tryckt och en digital version av samma titel. Referenser till e-böcker skriver du på samma sätt som till tryckta böcker.

I den löpande texten:

(Steene 2013, s. 102)

I referenslistan:

Steene, A. (2013). *Turism: om att sälja drömmar*. Lund: Studentlitteratur.

Bok med två eller tre författare

I den löpande texten:

(Åberg & Lenz Taguchi 2005, s. 78)

I referenslistan:

Åberg, A. & Lenz Taguchi, H. (2005). *Lyssnandets pedagogik: etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. Stockholm: Liber.

Om hur du gör med fler än tre författare eller upplaga, se *Guide till Harvardsystemet* (Högskolan i Borås 2018).

Kapitel i bok med redaktör (antologi)

Varje kapitel i en antologi behandlas som en egen källa och skrivs som en egen post i referenslistan. I texten hänvisar du till den författare som har skrivit kapitlet i fråga – inte till bokens redaktör. I referenslistan skriver du först författare och titel på det kapitel du hänvisar till och sedan vilken bok det ingår i. I:et som står efter kapitlets titel i referensen betyder just 'Ingår i:'. Sist i referensen anger du på vilka sidor kapitlet finns i boken.

I den löpande texten:

(Ots 2013, s. 146)

I referenslistan:

Ots, M. (2013). Varumärkets betydelse för medierna. I: Nygren, G. & Wadbring, I. (red.) *På väg mot medievärlden 2020: journalistik, teknik, marknad*. Lund: Studentlitteratur, s. 143–157.

Organisation som författare

Ibland saknar texter från organisationer en enskild författare. Skriv då organisationens namn i referensen.

I den löpande texten:

(Socialstyrelsen 2008, s. 22)

I referenslistan:

Socialstyrelsen (2008). *Förbättrat stöd till barn som anhöriga: slutrapport från ett regeringsuppdrag 2011–2014 samt pågående arbete*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Om författare saknas

Ibland behöver du referera till en bok som inte har en enskild författare. Då skriver du enbart bokens titel, och i referenslistan sorteras boken på titeln i stället för på författarens efternamn.

I den löpande texten:

(Svenska Akademiens ordlista över svenska språket 2006)

I referenslistan:

Svenska Akademiens ordlista över svenska språket (2006). 13. uppl. Stockholm: Svenska Akademien.

Avhandling

I referenslistan behöver du ange att det är en doktorsavhandling (diss.) och vilket lärosäte eller förlag som publicerat den.

I den löpande texten:

(Berg 2007, s. 56)

I referenslistan:

Berg, L. (2007). *InterNacionalistas: identifikation och främlingskap i svenska solidaritetsarbetares berättelser från Nicaragua*. Diss., Umeå universitet. Umeå: Univ.

Uppsats

Även för uppsatser anger du i referenslistan vilket lärosäte uppsatsen kommer från samt att det är en uppsats.

I den löpande texten:

(Abdlbari 2013, s. 23)

I referenslistan:

Abdlbari, A. (2013). *Parkeringsapplikationen: utveckling av en mobilapplikation för iPhone*. Studentuppsats, Södertörns högskola. Huddinge: Södertörns högskola.

Uppslagsverk

Har du läst en längre, signerad artikel i ett uppslagsverk skriver du författarens namn i referensen. Om författare inte anges skriver du i stället titeln på uppslagsverket i referensen.

I den löpande texten:

(Ahlquist 2015)

I referenslistan:

Ahlquist, E. M. (2015). Maria Montessori. *Nationalencyklopedin*. <http://www.ne.se/lång/maria-montessori> [2015-06-08]

Artikel i tidskrift

När du hänvisar till en artikel i en tidskrift är det viktigt att det i referenslistan framkommer i vilket nummer och på vilka sidor artikeln finns. Först i referensen skriver du författarens namn, året då artikeln är publicerad och artikelns titel. Efter det anges tidskriftens namn (kursiverat) samt uppgifter om volym, nummer, sidor och slutligen doi-nummer om det finns. Tidskrifter utkommer ibland med flera volymer per år, och därför är det viktigt att ha med uppgiften om volym. Ibland sammanfaller utgivningsår med volym/årgång, och då räcker det att ange nummer efter tidskriftens titel (se exempel 2 nedan). Observera att referenser till e-tidskrifter skrivs på samma sätt som till tryckta tidskrifter.

Exempel 1:

I den löpande texten:

(Bracey 2002, s. 121)

I referenslistan:

Bracey, D. (2002). A Cross-Cultural Consideration of the Police and Human Rights. *Police Quarterly*, 5(1), s. 113–122. doi: 10.1177/109861102129198048.

Exempel 2:

I den löpande texten:

(Eilard 2004, s. 259)

I referenslistan:

Eilard, A. (2004). Genus och etnicitet i en "läsebok" i den mångetniska skolan. *Pedagogisk forskning i Sverige*, (4), s. 241–262.

Artikel i dagstidning

Tidningar har inte uppgifter om nummer och årgång på samma sätt som tidskrifter. För tidningsartiklar skriver du i stället det datum som artikeln publicerades. Om du refererar till webbversionen av tidningen ska du ha med en länk till artikeln samt datumet för när du läste den.

I den löpande texten:

(Steinfeld 2011)

I referenslistan:

Steinfeld, T. (2011). Turismens värld står vid vägs ände. *Svenska Dagbladet*, 8 januari.
<http://www.svd.se/turismens-varld-star-vid-vags-ande/om/kultur:under-strecket> [2015-06-09]

Konferensbidrag

Efter en vetenskaplig konferens kan bidragen ges ut i en konferenspublikation (på engelska kallad *conference proceedings*). I referenslistan anger du författare, årtal, titel på bidrag, titel på konferenspublikation (kursiverad), titel på konferens, konferensort, land, datum och sidnummer. Lägg till doi-nummer om det finns.

Om det saknas någon uppgift om konferensen, ange så fullständig information som möjligt.

Ibland publiceras konferensbidrag som artiklar i tidskrifter eller som kapitel i antologier – se tidigare exempel i denna guide.

I den löpande texten:

(Ibáñez Martínez 2014)

I referenslistan:

Ibáñez Martínez, J. (2014). Craft, click and play: crafted videogames, a new approach for physicaldigital entertainment. I: *IDC '14 Proceedings of the 2014 conference on Interaction design and children*. Århus, Danmark 17–20 april, s. 313–316. doi: 10.1145/2593968.2610480.

Webbplatser

För referenser till webbplatser ska du ange när du läst dokumentet eftersom det kan ändras. Använd då följande grundmodell: Upphovsman (år för senaste uppdatering). Titel (kursiverad). URL [datum för åtkomst]. Detta gäller när du läst en webbsida, men om du laddat ner en artikel, bok eller liknande från en webbplats refererar du till dessa enligt exemplen för de olika texttyperna i denna guide. Ibland saknas uppgifter om år för den senaste uppdateringen och då ska du skriva u.å. (förkortning för "utan år") i stället för årtalet.

I den löpande texten:

(Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor u.å.)

I referenslistan:

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (u.å). *Arbete och försörjning*.
<http://www.muuf.se/arbete-och-forsorjning> [2016-01-04]

Lagar

När du refererar till lagtexter ska referensen innehålla uppgifter om lagens år och nummer i Svensk Författningssamling (SFS). Om du skriver lagens namn i hänvisningen, använd endast erkända namn eller förkortningar, t.ex. kommunallagen, brottsbalken, BrB. Ofta utesluts referenser till lagar i referenslistan, men fråga dina lärare om vad som gäller på din utbildning.

I den löpande texten:

(SFS 1962:700)

I referenslistan (utesluts oftast):

SFS 1962:700. *Brottsbalk.*

SOU (Statens offentliga utredningar)

I SOU-serien publiceras rapporter, så kallade betänkanden, som är resultatet av utredningar gjorda av en kommitté eller en särskild utredare på regeringens uppdrag. Vid referens till en SOU-rapport anges utredningen som författare och departementet som förlag.

I den löpande texten:

(Arbetsmarknadsutredningen 2019, s. 64)

I referenslistan:

Arbetsmarknadsutredningen (2019). *Effektivt, tydligt och träffsäkert: det statliga åtagandet för framtidens arbetsmarknad* (SOU 2019:3). Stockholm: Arbetsmarknadsdepartementet.

Läroplaner

Det finns flera sätt att referera till läroplanerna, antingen hänvisar du direkt till läroplanen eller till Skolverket. Bägge sätten är korrekta.

Om du väljer att följa det första exemplet, så ska du hänvisa till hela titeln första gången (t.ex. Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011) och därefter till förkortningen (t.ex. Lgr 11).

Exempel 1:

I den löpande texten:

(Lgr 11)

I referenslistan:

Lgr 11, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2015. (2015). 2. uppl. Stockholm: Skolverket.

Exempel 2:

I den löpande texten:

(Skolverket 2015)

I referenslistan:

Skolverket (2015). *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2015.* 2. uppl. Stockholm: Skolverket.

Sekundärkälla

En sekundärkälla är en källa som återger vad som står i en s.k. primärkälla (t.ex. en forskningsartikel). Många läroböcker är sekundärkällor. Om du behöver hänvisa via en sekundärkälla, t.ex. för att du inte kan få tag på primärkällan, är det viktigt att det framgår i hänvisningen vilken källa du faktiskt läst. I exemplet nedan har du läst Stier som refererar till Mead.

I den löpande texten:

(Mead 1934, se Stier 2009, s. 96)

I referenslistan:

Stier, J. (2009). *Kulturmöten: en introduktion till interkulturella studier*. Lund: Studentlitteratur.

Mer om Harvardsystemet

Om du inte hittar exempel på publikationstyper som stämmer med din källa i denna guide, gå vidare till *Guide till Harvardsystemet* (Högskolan i Borås 2018).

Referenslista för denna introduktionsguide

Erikson, M. G. (2009). *Referera reflekterande: konsten att referera och citera i beteendevetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.

Högskolan i Borås, Biblioteket (2018). *Guide till Harvardsystemet*. Version 9.6, 2018-08-14, <http://hb.diva-portal.org/smash/get/diva2:850239/FULLTEXT09.pdf> [2019-06-24]

Mattsson, P. & Örtenblad, A. (2008). *Smått och gott: om vetenskapliga rapporter och referensteknik*. Lund: Studentlitteratur.

Widerberg, K. (1995). *Att skriva vetenskapliga uppsatser*. Lund: Studentlitteratur.

Urkund (2008). *Plagiathandboken: tips och råd till elever och studenter*. Vers. 1.6. Stockholm: Urkund. https://secure.orkund.com/static/manuals/URKUND_Plagiarism_Handbook_SE.pdf [2019-06-24]